

SPIŠSKÝ PATRIOT

NOVINY PRE NOVOVEŠŤANOV TELOM AJ DUŠOU

I október 2012

Prejazd pri Západe bezpečnejší?

čítajte na strane 1

Šušká sa o novej práci...

čítajte na strane 5

Náš vedec v Japonsku...

čítajte na strane 8

Hviezdy NHL zavítali na Spiš...

čítajte na strane 8

Tak nejako by asi mohla vyzerat' verzia známej modlitby, upravená pre Spišiakov. Spiš a zemiaky k sebe patria ako Laurel a Hardy, alebo Peter a Pavol Hochschornerovci. Náš nádherný región oprávnené slovenským hlavným mesto zemiakov. Práve tu sa táto plodina objavila po prvýkrát na území, ktoré sa dnes nazýva Slovenskom, Bolo to v 17. storočí, asi 150 rokov po tom, ako ich do Európy priniesli po dobytí ríše Inkov, Španieli. O niečo neskôr, v roku 1768 už o nich písal aj lietajúci mních Cyprián z Červeného Kláštora vo svojom diele „Pojednaní o poľnohospodárstve na Spiši“.

Gruľe alebo bandurky, takto hovoríme zemiakov my, Spišiaci. Jedno z najstarších synonymum ale bolo slovo „švábka“. A to preto, že zemiaky na územie Spiša priniesli tamojší rodáci študujúci na univerzitách v západnej Európe. Jeden z nich, Tomáš Švaby, nechal zemiaky rozmnožiť vo Veľkej Lesnej. Zemiaky sa postupne stali najdôležitejšou pestovanou plodinou na Spiši a vďaka nim naši ľudia vymysleli 8 div

Zemiak náš každodenný, daj nám dnes

sveta - Spišské pirohy. Ešte v nedávnej minulosti boli zemiaky zdrojom obživy Spišiakov aj v prenesenom význame - pestovali ich na rozsiahlych plochách a dávali zamestnanie stovkám rodín. Jednotné podmienky pre pestovateľov v Európskej únii, ale zrušili viac než polovicu zemiačísk na Slovensku, Spiš nevymáľujú. S divným pocitom dnes mnohí z nás musia nakupovať v hypermarketoch zemiaky z Poľska, Španielska, či ešte exotickjších krajín.

Rovnako ako zemiaky, sú odolní aj Spišiaci a nikto nepochybuje o tom, že v budúcnosti sa rozlohy zemiakových polí budú opäť zväčšovať. A pestovať sa na nich budú predovšetkým odrody vyšľachtené v šľachtiteľskej stanici vo Veľkej Lomnici.

Kvôli zemiakom sme urobili aj malý prieskum. Pýtali sme sa Novovešťanov, ktoré zemiakové jedlo majú najradšej. A tu sú výsledky:

1. Zemiakové pirohy
2. Bryndzové halušky
3. Zemiakové placky
4. Hranolky
5. Zemiaky na kyslo

Na Spiši masívne kapali ryby

Extrémne suchá, nízka hladina rieky Hornád a následný nedostatok kyslíka sa podpísali pod masívny úhyn rýb na Spiši. Stovky pokapaných rýb, ktoré rybári na rybačke nachádzali hore bruchom ich poriadne vytrápili. Ryby si totiž dochovali vo vlastných liahňach.

Pre vášnivého rybára je asi najhorším zážitkom, keď na rybačke namiesto lovenia krásnych kusov nachádza a zberá do podberáka len mŕtve telá. „Od začiatku rybačky som pozoroval pokapané ryby. Keď som zbadal zopár kusov, nevenoval som

tomu pozornosť. Spozornel som, keď som prešiel niekoľko metrov ďalej a videl som čoraz viac uhynutých kusov. Bol to veľmi nepríjemný pohľad pre mňa ako rybára, čo vám poviem,“ opísal mladý rybár. Jeho kolega nám spresnil aj počty. V ten deň totiž

vo vode videl na 400 metroch asi 100 kusov zdochlín.

Hynuli pstruhy, jalce, mrenky, podustvy, či lipne

Na vodných tokoch v okolí Spišskej Novej Vsi sa s takými zážitkami mnohí rybári

túto sezónu museli popasovať. Vo veľkých húfoch totiž kapali pstruhy, jalce, mrenky, podustvy, či lipne. Pri pohľade na nehybné telá krvácalo srdce nie jednému rybárovi. „Sami sme si ich dochovali a teraz sa pozerat' na to, ako nemajú dostatok kyslíka a hynú jedna za druhou, strašné,“ rozprával nám rybár so slzami v očiach.

Kontaminovaná voda?

Na Spiši sa objavili aj prípady, keď vo vode pokapali komplet-

ne všetky ryby. Podľa slov rybárov za to mohla znečistená voda. „Myslíme si, že rybám zapchala žiabre neznáma látka. Inak si takýto úhyn neviem vysvetliť,“ ozrejmil rybár. Ak sa vám stane, že na rybačke natrafíte na zdochnuté ryby, okamžite kontaktujte políciu, slovenskú inšpekciu životného prostredia, ale i miestny rybársky spolok. Kompetentní odoberú vzorku vody. Laboratórny rozbor zistí, či bola voda v toku zneškodnotená, alebo je za úmrtím rýb čosi iné.

Editoriál

Október - mesiac úcty k starším

Symbolicky, na začiatku jesene, si trochu viac pozornosti od spoločnosti užijú aj seniori. Organizuje sa pre nich veľa podujatí, kultúrnych programov, stretnutí a ... a potom musia na takúto pozornosť čakať ďalších 11 mesiacov. Nemajú to naši dedkovia a babičky jednoduché. Nie je ľahké zvládnuť prechod z produktívneho veku do dôchodku. Zrazu je veľa času, zrazu je menej peňazí. V Spišskej Novej Vsi žije podľa posledného sčítania obyvateľstva 6715 ľudí vo veku nad 60 rokov. Z toho 3920 žien a 2795 mužov. Je to viac než šestina z celkového počtu obyvateľov mesta. Podmienky pre realizáciu im ponúkajú rodiny, priatelia, ale aj mesto. V Kluboch dôchodcov býva rušno po celý rok. Dôstojnú starostlivosť, hoci za nemalé peniaze, dostávajú aj v Domove dôchodcov. Ale je aj na nich, ako bude prebiehať ich starnutie. Európska únia totiž vyhlásila rok 2012, za rok aktívneho starnutia. V ankete, v ktorej sme sa dôchodcov pýtali, ako si oni predstavujú aktívne starnutie sa najčastejšie objavovali tri druhy názorov. Tie pesimistické tvrdili, že dobre už nebude a oni ani nič nečakajú, maximálne tak raz za mesiac na žobračenku vo forme dôchodku. Asi najširšia skupina seniorov hovorí, že by radi zaktivovali svoje starnutie, ale zdravie a peniaze im to nedovolia. Pomoc a podporu čakajú od spoločnosti. Treťou skupinou sú dôchodcovia, ktorí majú optimizmu a chute žiť na rozdávanie. Dedkovia a babky zo Spišskej Novej Vsi. Spišský Patriot vám praje veľa zdravička, porozumenia a lásky blízkych. Veď vďaka vám a vašej práci je naše mesto také, aké je. Celý život ste pracovali a vychovávali nové generácie Novovešťanov. Je teraz na nich, aby vám spríjemnili jeseň života.

V obchodoch sú už Vianoce!

Už koncom septembra sa v našich schránkach objavili prvé letáky s akciovým vianočným tovarom. Svet obchodu je neúprosný. Dovtedy chce masírovať naše zmysly, až si obyčajný tovar, ale vo vianočnom balení, kúpime. A to najhoršie sa začína objavovať v týchto dňoch.

Vianočné reklamy v televízii. Z krásnych vianočných melódii sa vďaka nim stávajú otravné odrhovačky. Človek ani nevie, či je to sen, alebo skutočnosť. To vážne sú po horúcom lete hneď mrazivé čaro krásne Vianoce? Nezmýlili si obchodníci ročné obdobie? Veď je predsa pestrofarebná jeseň. Z pulťov predajní, hypermarketov, supermarketov, z výkladov

balíčkov, či ponuka vianočných služieb a darčiekov. Čokoládoví Ježiškovia, Mikuláškovia, čerti aj anjeli - už chýbajú len jednorázové tetovačky s týmito postavkami. Normálnym ľuďom, veriacim i ateistom, stíska srdce.

Konzum, či pravé Vianoce?

Niektorým nakupujúcim v našom meste takáto ponuka

Vianoc, navyše mám čas porozmýšľať a vybrať to, čo skutočne na sviatky potrebujem. V obchodoch, či menších predajniach nie sú také tlačnice, ako pár dní pred Vianocami, "počítala si ponuku 42 ročná Anna Paločková. 32 ročnej Milke zo sídliska Mier sa z vianočných lákadiel v septembri, či v októbri robí husia koža. „To je neuveriteľné, ako na nás chcú zbohatnúť, hneď po lete. Vôbec s tým nesúhlasím a nikdy tento tovar tak dopredu nekupujem. Je to podľa mňa scestné, užívať si Vianoce cez konzum. Uniká tak pravá podstata Vianoc, na ktorú sa máme tešiť,“ ozrejmla Milka.

Budú pritvrdzovať...

Viacerí sa zhodujú, že na Vianoce sme práve cez priskoré vianočné lákadlá presýtení a uniká nám to pravé čaro Vianoc. Vianočné sviatky by mali byť čímsi intímny a ľudia by sa na ne mali dôkladne pripraviť. Do Vianoc zostávajú ešte dva mesiace. Pripravte sa, že s blízcami sa Vianocami budú obchodníci ešte pritvrdzovať. Kašlite na pozlátka obchodníkov a užite si krásnu jesennú prechádzku.

mobilných operátorov, ale aj iných predajní na nás zízajú všakovaké cenovo výhodné salónky, kolekcie, ozdoby, stromčeky, vianočné dekorácie,

vyhovuje, iní ju ostro kritizujú a obťažuje ich. „Milujem, keď prídem do obchodu a vidím všetky tie vianočné motívy. Predlžuje mi to atmosféru

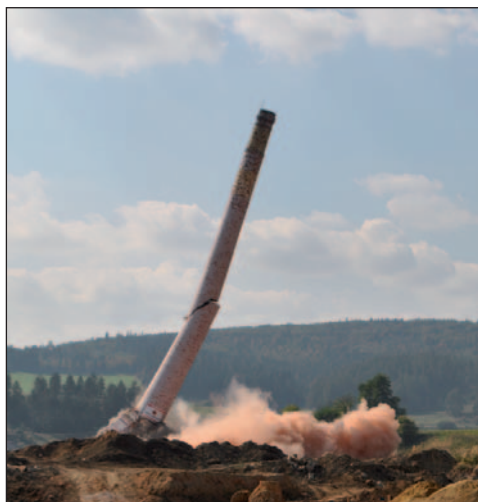
Šuškania alebo o čom sa hovorí

Vraj príde práca do Spišskej Novej Vsi. Pri takýchto informáciách sa zvýši pulz hlavne u ľudí, ktorí sú nedobrovoľne nezamestnaní.

Tí, ktorí o tom vedieť viac sú vo vyjadreniach opatrní. Túto našu informáciu oficiálne nepotvrdili, ale ani nevyvrátili. Naše zdroje dokonca priznali, že v kuloároch Mestského úradu sa o tom hovorí. O akej tajomnej práci to hovorím? O zatiaľ neznámom investorovi, ktorý by mohol prísť do Priemyselnej zóny Podskala. Mala by to byť francúzska firma a ak pôjde všetko dobre, vytvorí tam približne 400 nových pracov-

ných miest. Tí, ktorí sa modlit, pridajte k svojim modlitbám aj pár viet o práci. Tí ostatní na to skúste aspoň myslieť. Možno aj takáto pozitívna energia posunie celý tento proces správnym smerom. Veď takýto impulz už ľudia v našom meste zúfalo potrebujú. Žiaľ nezamestnanosť, pomaly ale nezadržateľne rastie aj v Spišskej Novej Vsi. A o príchode investorov, ktorí by zamestnali aspoň 50 ľudí, už niekoľko rokov môžeme iba

snívať. Snívanie je síce pekné, ale kontraproduktívne. Snívali sme, keď sa otváral Priemyselný park v areáli bývalého Nového domova, že tam v 2 halách a 1 administratívnej budove, nájde prácu cca tisíc ľudí. Skutočnosť hovorí o číslach 400-440. Keď padal vysoký komín Pilwoodu a celý areál na Podskale bol upravený pre potenciálnych investorov, snívali sme opäť. Zaručené správy hovorili o tom,

VIDITELNÍ - NEVIDITELNÍ SPIŠIACI

Štefan Labanc - nestor Sp. divadla

Zvyknutý na dosky, ktoré znamenajú svet trávi jeseň svojho života v ústraní. Ujo Števo, ako ho mnohí volajú, sa uzavrel pred svetom, ale určite pravidelne spomína na roky strávené v žiari reflektorov, kedy si oprávnene vychutnával potlesk publika.

73-ročný herec telom aj dušou vytvoril na doskách Spišského divadla nespočetné množstvo dramatických, komických ale aj rozprávkových postáv. Aj vďaka nim zostáva stále nezbuditeľným. Ako herecký elév začínal v Prešove. Podľahol divadelnej múze, hoci jeho otec z neho chcel mať inžiniera. Po 16 rokoch v prešovskej činohre sa presťahoval do svojej osudovej Spišskej Novej Vsi. Tu pôsobil ako umelecký šéf aj riaditeľ. Ale ani v týchto pozíciách sa herectva nevzdal. Nezameniteľná vždy bola jeho usmievavá tvár, ale aj mierne korpulentná postava. Aj preto si nikdy nevyskúšal rolu milovníkov a zvodcov žien. O to viditeľnejší bol v charakterových úlohách činohry aj v opere. A keďže je Spišské divadlo

divadlom pre deti a mládež, doslova sa mohol vyžívať v rozprávkových postavách pre tých najúprimnejších divákov. Oveľa viac ako suché štatistické údaje o človeku povedia spomienky na spoločné zážitky od jeho priateľov. 3 takéto nám vyrozprával dlhoročný kolega Štefana Labanca, herec Albin Medúz.

„Hoci bol Štefan Labanc vždy precízny a dokonale pripravený, aj majster tesár sa sem-tam utol. V rozprávke Vrabec Brmolec mal spievať:

A tie vrabce zo Slovenska stále otravujú. Rodičia ich čakajú, riadne ich vylátajú.

Na premiére Števo spustil. Pri slove otravujú prišlo okno. A tak len spieval: otravujú...otravujú...otravujú. Po odchode z javiska v

zákulisi na úsmevy kolegov reagoval s pokojom Angličana: No čo? Vás neotravujú?

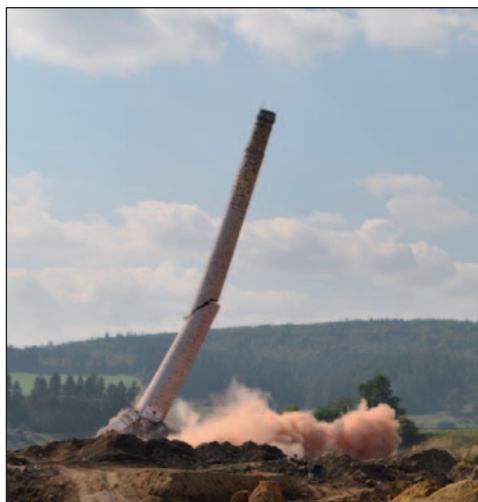
Na jednej z prechádzok mestom zažil takýto dialóg s pani, ktorá ho oslovila: „Je pravda, že vaša Katka sa vydala za Vilka Rozborila?“ „Je to pravda“ „A mohla by som vás poprosiť o autogram od Vilka?“ Podala mu papier a ceruzku. Ujo Števo tam nič napísal a dal jej to späť. Pani odišla so slovami: „Že pozdravujem pána Rozborila a že mu ďakujem za podpis“ Ujo Števo rád spomínal na zážitky s deťmi. Raz ho poprosil chlapec o cukrik so slovami: „Veď ja ťa poznám od malička.“ „Od malička?“ usmial sa Števo. „Nie od tvojho malička! Od môjho malička“ vysvetlil pohotovo chlapec.

že z Čiech sem presťahuje svoju fabriku jeden z najbohatších slovenských podnikateľov

a náš rodák. Nič sa však nestalo. Najnovšia šuškania nám opäť dáva novú nádej. Určite

si naši ľudia zaslúžia, aby sa aspoň tento sen stal, už čo najskôr, realitou.

Nebezpečné priecestie pri sídlisku Západ

Železničné priecestie a frekventovaná križovatka pri sídlisku západ je X rokov omieľaný problém Spišskej Novej Vsi. Kompetentní sľubujú, že všetky problémy by mal vyriešiť podúrovňový kruhový objazd.

S jeho stavbou by mali začať na budúci rok. Najmä skoro ráno a popoludní, keď sa ľudia vracajú z práce a zo škôl je pri sídlisku Západ I, na železničnom priecestí, poriadny dopravný zmatok. Prechádzajú

tadiaľ rýchliky, osobáky, kopec áut, no využívajú ho i chodci, či cyklisti. Všetci naraz.

Tragédie i hororové zážitky
Asi najkritickejšie situácia je, keď sa tu zavrú rampy a bliká

červená. Na mieste sa tvoria dlhočizné kolóny áut. To však ani zďaleka nie je jediný problém. „Nedávno som na tomto priecestí zažil doslova horor. Keď začali padať rampy, zostal som uväznený priamo na kolajniciach, bol to strašný pocit. Z jednej druhej strany ma obkľúčili rampy, autá boli za mnou i predomnou, nemal som sa ako dostať odtiaľ preč. Pri pocite,

že o chvíľu tadiaľ prefrčí rýchlik ma oblieval hrôzostrašný pot,“ vyznal sa 22 ročný Novovešťan Ján. Na tomto mieste sa stalo už nie jedno nešťastie. Jánovi pomohli vodiči iných áut, ktorí mu zodvihli zavreté rampy a vyslobodili ho z nechceného zajatia.

Stavba podúrovňového kruhového objazdu

Tragédiám i dopravnému chaosu by mala predísť výstavba podúrovňového kruhového objazdu. „Projektová dokumentácia v rámci modernizácie na železničnej trase Poprad Tatry- Krompachy uvažuje so zriadením podúrovňového kruhového objazdu. Je spracovaný projekt. Prebieha legislatívny proces,“ informoval Ľubomír Mitas z odboru komunikácie železníc Slovenskej republiky (ŽSR). Železnice spolu s novoveskou radnicou a Košickým samosprávnym krajom majú v pláne s realizáciou objazdu už na budúci rok.

Dedo Mikuláš, familiárne zvaný Miťo má tri svoje zlatička: dvojročného labradora retriéra Luka, osemročného vnuka Lukáša a trinásťročnú susedkinu dcéru Luciu. Cez týždeň majú čo robiť, ale v sobotu ráno sa u deda rozletia dvere a deti zavelia:

Ide sa do lesa. Dnes na Bukovec

Príroda je koncom októbra a v prvej polovici novembra očarujúca. Keď prejdú prvé jesenné plúšte a nastane ešte trocha babieho leta, stromy hrajú všetkými farbami, cez vyčistený vzduch je vidieť doďaleka a na okrajoch lesa rastie množstvo húb. My sme začali našu vychádzku hore na kopci pred obcou Poráč, kde nás zelená a modrá turistická značka vedie po ceste rovno do lesa. Lesy v tejto časti Spiša sú pôvodné a tak tu prevláda buk, na kraji cesty mladé brezy, vyššie aj liesky. Do toho sa hlbšie v lese mieša smrek, tu i tam vidno štíhle stožiare mohutných jedlí. Po pol hodine cesty miernym stúpaním prichádzame na prvé rázcestie Pod Holým vrchom. Tu sa dá vpravo odbočiť po zelenej a cez lúky prejsť až na Závadku, ale my pokračujeme mierne vľavo, ďalej po ceste hore na Holý vrch. Po asi sto metroch odbočujeme z cesty vpravo na odlesnený kopec Holého vrchu a sledujúc značky na stĺpoch elektrického vedenia vystúpame za desať minút na jeho oblý vrchol. Pohľad dozadu je krásny, lebo je vidieť celú Spišskú Novú Ves a v pozadí Vysoké Tatry. Ďalej stúpame nevýrazným chodníkom po hrebeni Holého vrchu, cez popadané stromy a vychádzame na dlhú lúku, po ktorej sa pre-

vaľujú chuchvalce hmly a ktorá na východ vedie ku Slovinskej skale. Pozorne sledujeme vpravo značky na stromoch a po asi dvesto metroch vchádzame cez starú železnú bránku do lesa a za chvíľu sa napájame na lesnú cestu, ktorá nás strmým výstupom vyvedie na rozsiahle lúky Bukovca. Po desiatich minútach už stojíme na vrchole tohto nádherného výhľadového miesta. Na severe je vidno naše

mesto, veľkú časť Hornádskej kotliny s malebnými dedinkami, v pozadí Levočské vrchy a ďalej vpravo až do Šariša. Čo ale prekvapí najviac je výhľad na južnú stranu, kde v Hnileckej doline, hlboko pod nami leží obec Švedlár a troche ďalej v lesnom údolí Stará Voda. Na horizonte je vidieť rozložitý vrchol Zlatého stola, ktorý svojou výškou 1.323 metrov tróni Volovským vrchom. Viac

vpravo sa otvárajú nádherné výhľady na Slovenský raj a do Gemera. Po pauzičke na občerstvenie môžete zostupovať po zelenej a modrej značke do Švedlára a na sedle pod Bukovcom po zelenej dokonca hrebeňovkou až do Krompách, my sme si ale vybrali cestu späť na východzie miesto. Na vrchole Bukovca, hneď dolu pred Vašimi očami je lesná cesta, vedúca vpravo. Vydávame sa po nej, ale pozor, na prvej zákrute, ktorá vedie vľavo do doliny, my vchádzame rovno do lesa výrazným chodníkom a traverzujúc Bukovec z južnej strany po dobrej štvrťhodine vychádzame naspäť na Holý vrch. Z lúky už zmizla biela inová a my zostupujeme preslnenou jesennou krajinou pôvodnou trasou na zástavku autobusu do Poráča. Na obed sme už doma a vychutnávame si u susedy horúcu polievku a Luk svoje obľúbené hovädzie rebrá.

Východzie miesto: Poráč (760)
Cieľ cesty: Bukovec (1.126)
Trasa: Poráč - Po Holým vrchom - Holý vrch - Bukovec - Holý vrch - Pod Holým vrchom - Poráč
Prevýšenie: 366 m
Značenie: Zelená a modrá turistická značka, časť Bukovec- Holý vrch - bez značenia
Približná dĺžka trasy: 12 km
Približná doba prechodu: 3–3, 5 hod.
Orientácia: Turistická mapa 125 Volovské vrchy - Krompachy
Presun: Bus SNV - Poráč 7, 00, Bus Poráč - SNV 11, 00

FOTOREPORTÁŽ

Bukovec

Po modrozelennej na vrchol Bukovec.

Pohľad na Poráč.

Pohľad na Spišskú Novú Ves.

Z vrcholu.

80-ročný Hviezdoslav

Meno slávneho slovenského spisovateľa použili spišsko-novoveskí divadelní ochotníci v roku 1932 a odvtedy ich sprevádza v dobrom aj v zlom. Stovky hercov a desiatky režisérů sa od vtedy v súbore vystriedali a svojim umením zabávali divákov na domovskej scéne, po celom Slovensku, ale aj v zahraničí.

Doetraz odpremiérovali 128 divadelných predstavení. Tým úplne prvým bola veselohra „Keď šťastie chodí po horách“. Jej režisérom bol Vít Tábor. Súbor sa vtedy volal Mestské divadelné združenie Hviezdoslav.

Po celú dobu svojej existencie sa „hviezdoslavovci“ výrazne zameriavali na slovenských autorov. Zozname hercov a režisérů, ktorí ich v amatérskych podmienkach s nadšením pripravovali, je siahodlhý. Za všetkých je potrebné spo-

menúť aspoň Lacka Roštára, ktorí s divadelníkmi nacvičili najviac - 19 divadelných predstavení. Získal aj najviac - 16 ocenení za svoje herecké umenie.

Dnes sú „hviezdoslavovci“ absolútnou špičkou slovenského ochotníckeho divadla. Doma i v zahraničí ukazujú, akí šikovní a schopní sú Novovešťania. Sú inšpirujúci aj pre profesionálnych hercov. Veď ne jeden

zo „profíkov“ zo Spišského divadla hosťoval v predstaveniach Hviezdoslava.

Divadelný súbor Hviezdoslav je čiperným deduškom. V osemdesiatke našťudovali jeho členovia, pod vedením riaditeľa Spišského divadla, Rmila Spišáka, hru Bludár. Premiéru bude mať 8. decembra v Spišskom divadle. Určite sa oplatí prísť sa na našich ochotníkov pozrieť. Foto: L. Cmorej

KULTÚRNY TIP MESIACA

Fotografuje a kreslí a nedávno oslávil životné jubileum. Maliar a fotograf Ladislav Vikartovský má šesťdesiat a pri tejto príležitosti od 25. októbra v Galérii umelcov Spiša aj výstavu pod názvom Svetlo, farba, tvar. Výstavu organizuje Spišské osvetové stredisko v spolupráci s GUS a potrvá do 25. novembra 2012. Ste srdečne vítaní!

Ladislav Vikartovský: Ide o fotografie aj kresby z posledného obdobia. Vo fotografiách som sa zameriaval najmä na abstraktné motívy. Námet som si vzal aj zo svojej profesie železničiara. Fotografoval som odstavený vlak, z ktorého sa odlupuje farba a mení sa tým jeho vzhľad. Tiež som sa snažil zachytiť svetlo odrážajúce sa na oknách čínžiaku, oproti ktorému bývam. Čo sa týka kresieb, nie sú farebné, ale majú hnedé odtieň. Námetom mi bol rodný kraj - Novoveská Huta, Slovenský raj. Pre mňa je to najsilnejší motív, keďže tu bývam celý život.

Ľudia vonku sú väčší optimisti, tvrdí fyzik zo Spiša

Je príkladom toho, ako to zo slovenskej vysokej školy môžete dotiahnuť až na úspešnú doktorantúru do ďalekého Japonska. Okrem krajiny vychádzajúceho slnka študoval ajobsahuje aj v rakúskom Innsbrucku a dánskom Aarhuse. A to ešte pred časom odmietol ponuku zo Švajčiarska. Peter Cicman - úspešný Novovešťan.

„Ľst' do Japonska, nikoho nepoznať a nevedieť jazyk, to bola výborná skúsenosť, ktorá ma naučila bojovať a prežiť,“ hovorí úspešný fyzik.

Ako sa dokázal v takom náročnom odbore ako je plazmová fyzika presadiť v zahraničí?

Už na gymnáziu v Spišskej Novej Vsi mu voňala fyzika oveľa viac než väčšine spolužiakov. Voľba vysokej školy preto neprekvapila - Matematicko-fyzikálna fakulta Univerzity Komenského v Bratislave. A táto škola nemala problém posilať svojich študentov vyskúšať si univerzitný život za hranicami Slovenska. „Počas tretieho ročníka som sa dostal prvý raz na stáž do Inštitútu iónovej fyziky na Univerzitu v Innsbrucku. Najprv na dva mesiace, neskôr na šesť mesiacov a potom ešte štyri razy na kratšie študijné pobyty. Skúmal som tam zrážky elektrónov s molekulami nachádzajúcimi sa v atmosfére. Aj moja diplomová práca bola z väčšej časti postavená na experimentoch vykonaných v Innsbrucku,“ vracia sa v spomienkach na vysokú školu 15-20 rokov dozadu Peter.

Neskôr prišla možnosť zdokonaľiť sa v štúdiách v Japonsku. „Keď som prejavil záujem, môj profesor kontaktoval pracovisko na Univerzite v meste Saga a zažiadali sme o možnosť doktorandského štúdia pre mňa. Podarilo sa a navyše som získal štipendium Ministerstva vzdelávania, kultúry, športu a vedy. V Japonsku som bol od októbra 1998 do septembra 2001 a získal som titul Ph.D. - Doctor of Philosophy v oblasti Plazmové inžinierstvo.“ vysvetľuje, dnes 37-ročný Peter.

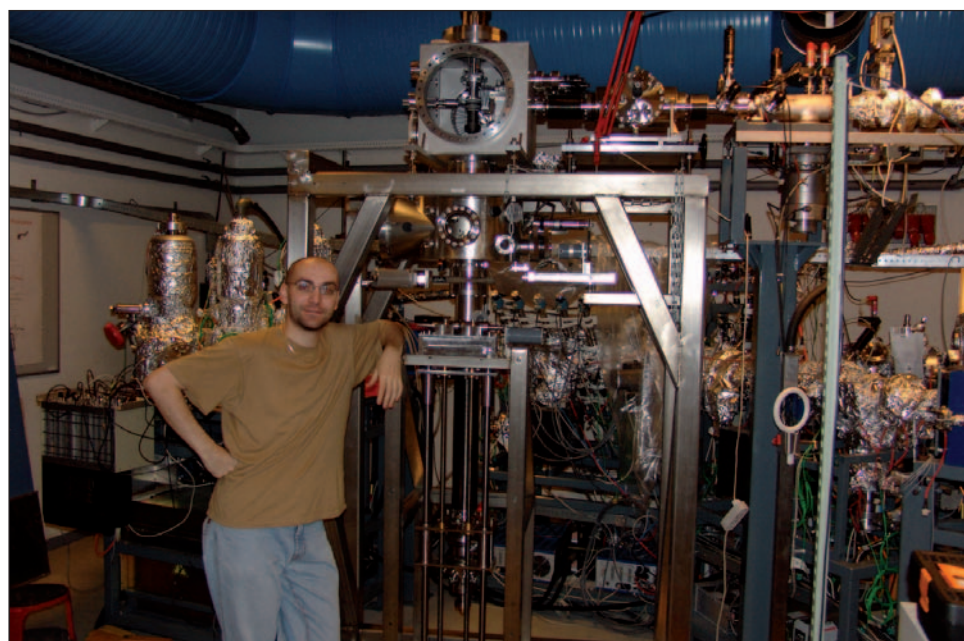
Japončina mu pomohla, po dánsky veľa nevie

V praktickom aj študijnom živote sa musel naučiť fungovať v multinárodnom kolektíve. „Boli tam ľudia z Európy, Južnej a Severnej Ameriky, Blízkeho východu, Ázie aj Austrálie. Bola to pre mňa veľmi zaujímavá skúsenosť. Naučil som sa aj trochu po japonsky, čo napomohlo prelomeniu bariér vo vzťahoch s domácimi. Ale na komunikovanie v práci to nestačilo. Na to bola japončina vo fyzike dosť náročná,“ podotýka. Z Ďalekého východu sa vrátil späť do Innsbrucku a tam prišla zaujímavá ponuka z Dánska, konkrétne na Univerzitu do Aarhusu z Inštitútu pre fyziku a astronómiu. „Jeden profesor dostal nápad na typ série experimentov a hľadal ľudí do tímu, ktorý by ten experiment pomohli navrhnuť, postaviť, otestovať a spojiť. Keď mi ponikli túto možnosť, neváhal som a od októbra 2004 som sa na tri roky presťahoval do Dánska.“ A aké boli podmienky v Dánsku v porovnaní s Japonskom a Rakúskom? „Dánsko bolo asi najlepšie, čo sa týka úrovne vybavenia pracoviska na univerzite. Taktiež ľudia boli veľmi pohodoví. Možno trochu chladní,

ale uvoľnení. Žijú v štýle „take it easy“, čiže - Z ničoho si nerob ťažkú hlavu...

„Rakúšania vedia byť oveľa nepríjemnejší a veci berú príliš vážne. Ale ak človek vie po nemecky, tak je to v pohode. Študenti sú si všade veľmi podobní. Okrem štúdia chcú aj žiť a zabávať sa, a tak som bol v pohode aj ja,“ pridáva skúsenosť s ľuďmi. Na otázku, ktorý z tých troch jazykov považuje za najťažší, odpovedá možno prekvapujúco, že dánčina a nie japončina.

„Akonáhle Dáni zistili, že mi to nejde najlepšie, automaticky prepli do angličtiny a tam sme si už boli všetci rovní. A tak som sa po dánsky takmer nič nenaučil,“ smeje sa Peter. Dnes žije v Prahe. A aký je jeho najväčší poznatok z rokov života v ďalekej cudzine? Vysvetlil to tak, že si dovolil porovnanie so situáciou u nás doma. „Mám taký pocit, že my na Slovensku sa na veci pozeráme príliš čierne a pesimisticky a v druhých očakávame a vidíme najprv len to negatívne. Príliš veľa myslíme a trápime sa tým, čo bude. Namiesto toho, aby sme sa sústredili na to, čo je tu teraz. Z mojej skúsenosti viem, že ľudia vonku sú oveľa väčší optimisti a to im dovoľuje viac si užívať dnešok.“

Levočská brána

Pre mnohých Novovešťanov je práve Levočská brána, ako súčasť Provinčného domu, tou najkrajšou budovou nášho mesta. Spolu s unikátnou vežou tvoria najfotogenickejšiu časť nášho námestia. Možno viete, možno nie, ale v 14. storočí, po tom ako získalo privilégium usporadúvať trhy, mesto vybudovalo hradné opevnenie. A aby sa z neho dalo vychádzať von a vchádzať dnu, vybudovali stavitelia v rámci neho 4 brány - levočskú, rožňavskú, vyšnú a nižnú (mlynskú). Pôvodná levočská brána slúžila pre povozy, na ktorých prinášali obchodníci do mesta svoj tovar. Vedľa nej je menšia brána, ktorú chodci využívajú dodnes.

V 15. storočí začala budova slúžiť ako radnica. Mestskou radnicou bol Provinčný dom až do roku 1777. V meste v tom čase žilo 6 470 obyvateľov. V letopočte s 3 sedmičkami ho kúpila Provincia, do ktorej patrilo 16 spišských miest a Spišská Nová Ves sa stala centrom tejto samosprávnej jednotky, pripomínajúcej župu. Erb tejto Provincie je vytesaný do kameňa uprostred oblúka. Tomuto účelu slúžila budova 99 rokov. Potom sa tam presťahovala Poistovňa 16 spišských miest. Od roku 1954 je Provinčný dom sídlom múzea. Najúžasnejšou časťou budovy je jeho predná fasáda. Neodmysliteľne k nej patrí aj 6 kartuší, ktoré vyplňajú

priestor medzi oknami. Každá má svoje vyobrazenie a nápis. Úradníkom mesta, provincie, ale aj obyčajným obyvateľom hovorili, čo musí a čo nesmie úradník robiť. Ako sa má správať k ľuďom, ktorým by mal slúžiť. Skúste sa zamyslieť, či sa podľa nich správajú aj súčasní úradníci. Hovorí sa v nich: „Úradník sa pri výkone svojej funkcie (vysluhovanie spravodlivosti - každému, čo mu patrí) musí riadiť len materiálnou (váha) a morálnou (zásluha) podstatou vecí, a bez ohľadu na akékoľvek iné okolnosti (vo dne i v noci) ho ani vo sne nesmie napadnúť (strážca v snách) nepridržať sa prísne litery zákona (odtiaľ oči nikam)“.

PONDERE SOLO Len podľa závažnosti	UTQUIS MERETUR Ako si kto zaslúži	SUUM CUIQUE Každému to, čo mu patrí	DIE NOCTUQUE Vo dne i v noci	IN SOMNIS CUSTOS Strážca v snách	HINC OCULOS NUSQUAM Neodvracať oči nikam
--	--	--	------------------------------------	---	--

FOTOREPORTÁŽ

Šarkaniáda

foto: Michal Buza

ANKETA

V októbrovej ankete sme Novovešťanov v seniorskom veku opýtali aké možnosti aktívneho starnutia využijú.

Jana, 64 r.

V prvom rade sa starám o svoje zdravie. Aj teraz som si bola dať zmerať tlak, cukor, tuk. Existuje niekoľko možností na cvičenia a ja rada chodím na Regionálny úrad verejného zdravotníctva. Moja kamarátka sa prihlásila na jógu pre seniorov, tak možno to skúsím aj ja. Rada chodím aj do divadla, čítam a všelijako trénujem svoj mozog.

Peter, 72 r.

Dajte pokoj. Ja už som všetko zažil. Ja už chodím len do lekára a pozerám doma televízor. Aj tam dávajú len samé somariny. Keď nemáte zdravie, nemáte nič. A z toho dôchodku si aj tak nič nemôžem dovoliť.

Štefan, 76 r.

My sme s manželkou chodíme na záhradku. Tam je stále čo robiť. Iba v zime nie. Ale vtedy sa chodíme poprechádzať po námestí. Obidvaja máme problémy s nohami, tak nám to lekár odporučil. Raz do roka cestujeme k deťom a vnúčatám, ktoré bývajú v Bratislave. A v lete, cez prázdniny sú vnúčatá na 2 týždne u nás. Tie nás vždy nabijú pozitívnu energiou.

Jolana, 70 r.

Nedávno som oslávila 70tku. Konečne sme sa stretli ľudia, s ktorými som sa už dlho nevidela. Bola to ale skromná oslava, lebo peňazí veľa nie je. Rada pozerám dokumentárne filmy o rôznych krajinách a hovorím si, že tam by som sa chcela pozrieť. Keby bolo viac peňazí, lepšie by sa mi starlo.

Marta, 68 r.

No čo my starší už môžeme využívať. Dvakrát do týždňa chodím k lekárovi, v lekárni potom trpím, či budem mať dosť peňazí. Voľakedy, keď som trochu viac vládala, som rada nakupovala. Teraz už mám síl málo a ani ma to tam už neláka, aj tak je všetko drahé. Nebyť detí, ťažko by som to všetko zvládla. A aj oni sa majú čo obracať. Trochu veselšie je, keď sa stretnem so sestrami. Vtedy najradšej spomíname na mladosť.

Sympatický projektant z Afriky, ktorý miluje basketbal

Keď sa prejde s rodinkou po Spišskej Novej Vsi, spozná ho takmer každý. A nielen podľa tmavej farby pleti a urastenej postavy. Je známy aj svojou srdečnosťou a láskou k športu.

„To ten basketbal. Ľudia sa tu venujú športu a hneď ma spoznávajú. Aha, to je ten tréner, vravia, keď ma vidia,“ smeje sa 50-ročný rodák zo západoafrického štátu Guinea-Bissau, ktorý sa však narodil v portugalskom Lisabone.

Keď v roku 1985 nasadol do lietadla smer bývalé Československo, veľmi netušil, kam ho vietor zaveje. Cez Prahu sa vtedy 23-ročný António Higino Barbosa Monteiro da Cruz dostal do Bratislavy. Najprv sa rok učil náš

jazyk a potom vyštudoval architektúru. Na vysokej škole hrával basketbal za Matadorku, a spoznal svoju budúcu manželku. Bola to Spiššička. V roku 1997 mali v Portugalsku svadbu.

„Ona bola stavbárka a zoznámili sme sa klasicky na internátoch. Po škole sme odišli kvôli práci do Portugalska. Slovensko a Spiš jej však chýbali. A tak sme sa v roku 2005 vrátili a odvtedy sme tu,“ vysvetľuje sympatický António alebo Tony.

Basketbal ho učil olympijský víťaz Edeško

Tento basketbalový tréner a zároveň architekt žil do 19-ich rokov v rôznych afrických krajinách, kde hrával aj basketbal, hlavne v Bissau.

Basketbal bol odmalička jeho športom číslo jeden, hoci na západe Afriky sa hral takmer ako všade inde vo svete najmä „Do Bissau k nám chodili vypomáhať tréneri z Kuby či Sovietske-

ho zväzu. Jedným z nich bol aj bývalý skvelý reprezentant Ivan Edeško, olympijský víťaz z Mníchova 1972. S Edeškom som sa potom stretol ešte raz. V roku 1999 v Portugalsku na majstrovstvách sveta do 19 rokov. Jedným z jeho zverencov bol vtedy aj Andrej Kirilenko,“ zaspomínal si António, ktorý je držiteľom trénerskej licencie FIBA.

Trénoval v Spišskej, Prievidzi a teraz v Prešove

Okrem polročnej prestávky žije a trénuje Tony už 7 rokov v Spišskej Novej Vsi Tu sa vlni pre neho nenašlo miesto, a tak sa v poslednom čase snaží postaviť na nohy univerzitný basketbal v Prešove. Na Spiši pomáha dievčatám ŠKBD v prípravke.

Čo sa týka profesionálneho života, Da Cruz je projektant na voľnej nohe a často spolupracuje s inými špecialistami vo fachu. „Na Spiši je málo investícií, ale snažíme si navzájom pomáhať. Ak ja získam nejakú zákazku,

snažím sa dať prácu aj iným. Na Slovenskej ulici som robil rekonštrukcia Domu opatrovateľskej služby, pri Dome dôchodcov som projektoval úpravy parku a momentálne sa už začala stavať v Embracu nová administratívna budova, čo je tiež môj projekt,“ spomenul niektoré zo svojich pracovných aktivít.

Radšej pokoj malého mesta ako chaos vo veľkom

Na otázku, aký je život v Spišskej, odpovedá, že nemal problém prispôsobiť sa a doteraz natrafil väčšinou na dobrých a živých ľudí.

„Mentalita ľudí je, samozrejme iná ako v Portugalsku, či v Afrike. Ale všade platí, že sú dobrí aj zlí ľudia. Je to jedno, či na konci Afriky alebo na východe Slovenska. Navyše, nemám rád veľké mestá a chaos, skôr pokoj malého mesta a Spišská mi vyhovuje,“ konštatuje. A vyhovuje mu aj krásna príroda v okolí mesta. „Tohto roku ma prišla navštíviť moja najstaršia dcéra s vnukom aj s jednou z mojich sestier. Po-

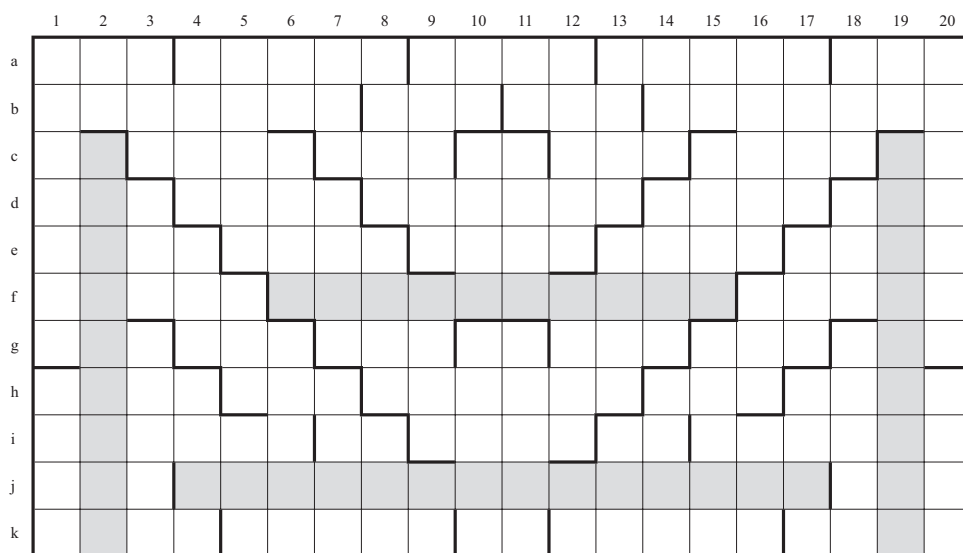
tom prišiel aj brat, ktorý žije vo Východnom Timore pri Indonézii s dcérou a všetci boli uchvátení z návštevy Vysokých Tatier,“ hovorí nadšene.

António oslávil v lete päťdesiatku a hoci pol života strávil na cestách, zo Spišskej sa už nechystá odísť. „Vravia sa, že nikdy nehoovor nikdy, ale už asi nepôjdeme nikam. Máme dcérku, ktorá bude mať šesť rokov a aj preto už asi zostaneme na Spiši,“ dodal.

António Higino Barbosa Monteiro Da Cruz má štyri deti z dvoch manželstiev. Z toho prvého ešte v Portugalsku 31-ročnú dcéru Deborah Andreu a 28-ročného syna Harvida Bruna. Z druhého manželstva na Slovensku pochádzajú 13-ročná Katrin Nikoleta a 5-ročná Carlota Sofia. „Staršia Katrin študuje na gymnáziu Javorová v tercií. Hrá volejbal, ale aj na flautu a tiež tancuje. Mladšia Carlota tiež začala chodiť na tanec a zapojila sa aj do basketbalovej prípravy. S manželkou Anikou z nich máme radosť,“ hovorí hrdý otec.

KRÍŽOVKA

VIETE, ŽE... útlm veľkovýroby zemiakov, ako priemyselnej plodiny, na Spiši začal v roku 1991 zrušením prevádzky (tajnička 1) v Spišskej Novej Vsi? Separačný kotol tejto prevádzky, ktorého obrie rozmery obdivovali turisti ešte v roku 2000, je dnes vystavený v (tajnička 2, 3, 4).

Vodorovne: **a:** spojovací klin – kôň sivej farby – trpnu , bás. – americká stepná šelma – doba. **b:** sila – prikrývajú – americká veľmoc – podlý človek. **c:** základná škola, skr. – spievala poet. – sekajú – osobné zám. – automobilka – patriaci Ive – 45 rímsky. **d:** Irena dom. – značka alkoholu – druh tkaniny – politické spolky – orgán zraku. **e:** armádna predajňa – fúkal – útok – pohybový ústroj – chlap na Spiši. **f:** natri – DRUHÁ ČASŤ TAJNIČKY – daj podšívku. **g:** literárny kráľ – obidve – druh papagája – značka kozmetiky – arzenál skr. – koniec angl. – pracoval s ihlou. **h:** nech, bás. – aplikácia skr. – úradné spisy – pracujú s pluhom – príslovka pochybnosti. **i:** stanovilo – keď – umenie francúzsky – značka lietadiel Iljušin – brúsič. **j:** tri si ruky bás. – TRETIA ČASŤ TAJNIČKY – ako po rusky. **k:** obec po rusky – položila si zadok – os. zámeno – druh jednostopového mot. vozidla – filmový zbojník.

Zvisle: **1:** nekríčia – citoslovce pádu. **2:** v latinsky – PRVÁ ČASŤ TAJNIČKY. **3:** pulz – úrad nem. – nariadil. **4:** chlastaj národ. – značka terénneho vozidla – nástroj na osievanie. **5:** Spišská Nová Ves pre Spiššikov – len – hora. **6:** navíjaj – Alica v Anglicku – éra. **7:** popravca – pila – územie po nemecky. **8:** oblok – druh kartovej hry – bol. **9:** nadávka hlúpej žene – váha po poľsky – vápnik chem. zn. **10:** rýp! – požívate jedlo – malý Fero. **11:** citoslovce pobádania – príslušník austrálskeho kmeňa – mužské meno. **12:** skok nabok – franc. spisovateľ – 2000 rímsky. **13:** nehodný brat – ukry – Imrich dom.. **14:** starý otec nem. – lesná cesta – okradni. **15:** súhlas po česky – inde – erózia po česky. **16:** odmotal – napínajú – poloha pri sedení. **17:** nehorí plameňom – športový úkon – otup. **18:** úkon – starý angl. – geometrická mierka. **19:** kancelárska skratka (ad acta) – ŠTVRTÁ ČASŤ TAJNIČKY. **20:** dal do vodorovnej polohy – E foneticky.

Pomôcky: AMT, ARAN, ARO, OBERON, SELO, SADE, UBÚ

autor krížovky: Albín Medúz

SPIŠSKÝ PATRIOT, Noviny pre Novovešťanov telom aj dušou, **vydáva:** o.z. IGLOW, **adresa:** Javorová 9, Spišská Nová Ves, **šéfredaktor:** Mgr. Ján Gonda, **Foto:** Michal Buza, **e-mail:** spisskypatriot@gmail.com

RECEPTY OD STAREJ MACERI

Gruľovník z Lengvartskeho dvora

Gruľe buli na Spišu od kediškaj jak terci hleb. Ty skorej narodzeni sebe pametaju, že ľem co začala škola hodzili zme na gruľovky a každá poradna rodzina mala f pivnici keľoškej mješky s fajnymi spiškymi gruľami. Kedz bulo večar žimno a trebalo še zohrac napekla stara macer gruľovníky.

Co je na to bulo treba?

gruľe, šmaľec, cibul'u, cesnak, vajco, kuščiško muky, peper, soľ, majoranku a vegetu

Jak to zrobila?

Pripraf sebe vajdling a narajbaj do neho das šesc grule. Pozor! Ne na mixeru, ale na tarelku, na tej užšej strane, bo tam še ci zrobja take fajne cenučke rezanky. Z mixera vyndze kaša a f tu ranu ši skončil. Daľej to zvladneš aj s paľcom v noše. Pridaj cale vajco (ale bez škrupiny), soľ, majoranku, peper a das pol malej cibul'e a tri stručky cesnaku, lem to pater narezac na co najdrobnejše. A teraz najvekše umeňe. Prisypuj pomaly polohrubu muku, bo jej muši bic aspoň teľo, žeby cesto trimalo pokope, ale zaš ne veľo, bo potom to nebudu gruľovníky, ale halušky. Šicko zamješaj a pridaj dosc vegety, bo gruľe беру veľo soli. Vajdling zakry, žeby cesto nesčarnelo, nehaj das pejc minut odychnuc, sem tam zamješaj a možeš pjesc. V šerpenke (my, moderne ľudze používame tefalovu panvicu), roztop šmalec a kedz je horuci z naberačku zrob take tri, štyri placky, veľke das jak spodek harenčka a žeby bulo cesto tak pol centimetra hrube. Peč pomaly, kym nehyci zlatistu farbu z jednej aj druhej strany. Vyber na kus servitky, žeby odkvapkal šmaľec a po minuce davaj ľudzom. Uvidziš, že sebe budu ofizovac šicke paľce (daftery aj sušedove).

Gruľovníky su fajne, bo su lacne, nemaš na nich co pokazic, v kuhyni dobre rozvonjava a kym še šicke najedza do sytosci je aj o čim porozmyšľac. Napriklad comu kupujeme gruľe z calej Európskej unii, kec tote naše spod Tatier su daľeko najlepše.

V Spišskej Novej Vsi vyrástla nová hokejová aréna

Inštitút hokejových štúdií (IHŠ), vedený Spišiakom Petrom Žifčákom robí divy a nemožné premieňa na realitu. Ved' ako inak nazvať dve novučičké hokejbalovo – hokejové arény, ktoré v relatívne krátkom čase vyrástli na Spiši. V júni otváral Poštovú banku aréna v Spišských Vlachoch Martin Kuľha, no a v septembri už Marián Hossa spolu s Mišom Handzušom odovzdávali výstroj mladým hokejovým nádejam i v centre nášho regiónu – Spišskej Novej Vsi.

Mozog nasledovaniahodného projektu Peter Žifčák otvoril v Spišskej Novej Vsi už druhú arénu. Tá prvá stojí od júna v Spišských Vlachoch

Podstatné je, aby športovali všetci tí, čo chcú a nielen tí, čo na to majú

Základná škola na Komenského ulici je úplne ideálnym domovským stánkom novučičkej VSE Arény. Jej lavice dral nejdenný úspešný hokejový

Novovešťan a i v súčasnosti sa škola prednostne venuje najrýchlejšej hre na svete. Jej žiakom pribudla skvelá „učebná pomôcka“, ktorá by mala napomôcť cieľu, ktorý si vytýčil autor tohto nefahkého projektu Peter Žifčák. „Pre deti vytvoríme také podmienky, že kto príde, bude hrať. Bez rozdielov. V prvej fáze sa budeme orientovať na masovosť nášho snaženia. Až neskôr budeme z týchto detí vyberať najlepších a tie aj následne podporovať v športovom raste“ vysvetľuje filozofiu človek, ktorý stojí za zrodom oboch spišských arén a ktoré by v budúcnosti mali zastrešiť projekt Spišskej hokejbalovej ligy, ktorú chce IHŠ, čo nevidieť spustiť. A čo plánuje Žifčák do budúcnosti? „Spiš je pilotným projektom, na ktorom chceme ukázať, že sa to dá. Len treba chcieť a mať vôľu niečo urobiť. Pozeráme sa aj do budúcnosti. Naším cieľom je zabezpečenie viac zdrojového financovania výstavby tých-

to športovísk a zapojiť do tohto procesu samosprávu, župu a štát v spolupráci so súkromnými partnermi z radov národných spoločností, ktoré podporujú náš projekt. Všetko závisí od podpory partnerov, ochoty ľudí a samospráv“, dodáva.

Prvý víťazný pohár zdvihli nad hlavu Novovešťania

Medzitým, presne v duchu hesla „Nikdy prázdna aréna“, zaplavili hraciu plochu mladé hokejové nádeje zo Spiša. Otvárací turnaj v aréne, ktorá sa môže pýšiť lepšími mantinelmi ako sú na slávnom Slovane, vyhrali symbolicky jej noví „majitelia“ hráči Základnej školy Komenského, ktorí vo finále hladko porazili Vlašanov 6 – 0. Radosť z novej plochy sa dala z rozradostených detských očí doslova čítať a netajil ju ani kapitán víťazov Kristián Horváth. „Toto je úplne fantastická vec. Táto aréna je nádherná, budeme mať šancu

zdokonaľovať sa v tom, čo sa učíme a máme tak radi. Sme majstri Slovenska v hokejbale a vďaka tejto ploche nimi určite opäť budeme. To budú párdne telesné... A to, že tu vidím Hossu s Handzušom? Neuveriteľné, v jednom dni sa mi plnia sny a verím, že aj ja raz budem otvárať nejakú halu a že sa v hokeji presadím tak ako oni“ rozplýval sa mladý nádejný hokejový útočník, ktorý vzápätí zdvihol nad hlavu prvú trofej, ktorú vyprodukovala VSE Aréna. A niečo nám našepkáva, že určite nebola posledná.

Arénu pokrstili Hossa s Handzušom, spišský biskup jej požehnal

To už celý Mier doslova vrel. Po oslobodení z mikrofónov nedečakvých novinárov sa totiž na plochu dostavili dve žiarivé supernovy slovenského i svetového hokeja Michal Handzuš a Marián Hossa. Tí spolu s spišským diecéznym biskupom Mons. Štefanom Sečkom po-

VSE Aréna, vybudovaná na pôde ZŠ Komenského bude slúžiť predovšetkým mladým hokejovým nádejam.

žehnali novej aréne a popriali jej užívateľom všetko dobré. Následne obaja odovzdali riaditeľovi ZŠ RNDr. Petrovi Kresťankovi 40 kompletných hokejových výstrojov, z ktorých mal „šéf“ školy nefalšovanú radosť. „Ďakujem všetkým, ktorí sa zúčastnili na tomto projekte. Vďaka patrí sponzorom, mestu a samozrejme Inštitútu na čele s Petrom Žifčákom. Za školu môžem sľúbiť, že plocha bude využívaná na účel, na aký bola postavená“.

-ob-

Predstavujeme „malé“ športy - ATLETIKA

Atletika na Spiši napriek problémom žije

Ak by sme vo vyspelej športovej krajine predstavovali atletiku ako „malý šport“, určite by nás mnohí nazvali športovými diletantmi a vylúčili nás zo športovej novinárskej obce. Keďže Slovensko nie je vyspelou športovou krajinou, kráľovná športov – atletika, sa tu cítiť ako Popoluška. A keďže Spišská Nová Ves stále geograficky patrí a bude patriť Slovensku, jej postavenie a podmienky zodpovedajú statusu malého, nebojíme sa povedať že až trpasličieho športu.

Bohatá minulosť, chudobná súčasnosť, čo bude...?

Kráľovná športov sa na Spiši objavila už od 50 - tých rokov. Na svedomí to majú hlavne stredné školy a ich profesori telesnej výchovy, ktorí do osnov stále viac presadzovali behy, skoky, či vrhy. Z ich podnetov a myšlienok vznikli Spišské stredoškolské hry (SSH), na ktorých sa atléti začali porov-

návať a presadzovať i v celoslovenskom meradle. Prvou spišskou hviezdou sa stal Albín Hisem, vtedajší slovenský rekordér v skoku do diaľky. SSH však postupne začali „vyrábať“ aj ďalších úspešných športovcov. A tí dostali do vienk a skvelý dar. Za aktívnej účasti Ervína Oguřáka otvorili v roku 1957 atletický štadión Tatrana a už o rok neskôr vzni-

kol i klub totožného názvu - TJ Tatrana. Ten zastrešil vyše sto členov a kráľovná športov sa v meste pevne usadila na trón. Prišiel však rok 1989 a vtedajšie zmeny príliš masovým športom naklonené neboli. Panovníčka športov dostala nielen na Spiši tvrdý knokaut. Stihla ešte „porodiť“ bronzového princa z MS 1997 Igora Kováča, či vypraviť do atle-

tického sveta šprintéra Briňarského, jej vplyv však pomaly slabol. Štadión TJ Tatrana osirel, chradol, menil vlastníkov a to všetko dostávalo spišskonovoveskú atletiku do kómy. K celkovému kolapsu však nedošlo. Atletiku zachránili ľudia, ktorí našli v sebe dostatok odvahy a osobnej statočnosti. V meste vznikli dva atletické oddiely – AŠK Slávia Spišská Nová Ves a na troskách pôvodného Tatrana vyrástol obnovený TJ Tatrana Spišská Nová ves.

Žabomyšie súboje nikomu výhru neprinesú

My sme sa boli pozrieť na tréningu atlétov TJ Tatrana SNV. Zo dvadsať mladých ľudí zaberalo na tartane ZŠ na Lipovej pod taktovkou trénerky Ivony Valovej, ktorá nám poodkryla neatletický beh na dlhú trať, ktorý sa v Spišskej rozbehol zlým smerom. „Nás atlétov je v našom meste „päť a pol“ a aj tak sme združení do dvoch klubov. Žiaľ medzi AŠK Slávia a TJ Tatrana nevládnú práve idyllické vzťahy a čo je najhoršie dopláca na to aj to torzo detí, ktoré chcú tento nádherný šport robiť. Trénujeme v čisto amatérskych podmienkach.

Slovenský raj síce poskytuje nádherné terény na tréning, no všeliakom nie je. Potrebujeme pracovať aj na dráhach, lenže.... jediný tartan v našom meste je tu na Lipovej, keďže štadión nášho Tatrana vyzerá tak ako vyzerá. No máme pocit, že nás tu nechcú. ZŠ Lipová je totiž domovským stánkom AŠK Slávie... Aj dnes, potrebovali sme prekážky, no jednoducho sme sa k nim nedostali....Komu to prospieva?“ položila si rečnícku otázku nádejná trénerka, dvojnásobná víťazka Večerného behu mestom. Jedným dychom však dodáva. „Práca s deťmi a mládežou je však úžasná a pri športe zabúdame všetko zlé. Aj v týchto podmienkach sa môžeme pochváliť, že sme už nejaké úspechy dosiahli. Šprintér Samo Verbovský získal na Majstrovstvách SR striebro a na šesťdesiatke sa časom 7:48 prebojoval do reprezentácie. Karin Štifelová skočila v diaľke vo svojej vekovej kategórii slovenský výkon roka 533 cm a v národných tabuľkách figuruje na 2. mieste. Dialkár Tomáš Hamráček, ročník 2000, je tiež členom repre a vo Varšave, na medzinárodnom atletickom osemstretnutí, vybojoval pre spišskonovoveskú atletiku bronz. Trénujeme takmer všetky disciplíny, okrem žrdky a chôdze. Na to prvé nemáme sektor, na to druhé ľudí.“

Láska k športu prebija aj finančné suchoty

Atletika patrí medzi finančne menej náročné športy, no i v nej sa nedostatok financií stáva achillovou pätou. „Finančne nám pomáha mesto, nejaké zdroje máme skrz CVČ, no časť si financujeme sami. Ale nie je to nič ruinujúce. Atletika je prenádherný šport, je to pramátka športov, veď už od nepamäti ľudia súťažili, kto pobeží rýchlejšie, či vyskočí vyššie. My veľmi radi privítame medzi sebou nových adeptov, môžu sa hlásiť priamo u mňa 03ivon12@gmail.com alebo u šéftrenera Mgr. L. Gargulu. No a samozrejme ZŠ Lipová, domovský stánok AŠK Slávia je atletickou školou, je tu i táto voľba.“ ukončila rozhovor s nami trénerka Ivona a ponáhľala sa za svojimi zverencami.

My sme odchádzali z atletického tréningu so zmiešanými pocitmi. Na jednej strane sme videli zaniatenosť mladých atletických nádejí, na strane druhej sme nemohli nevycítiť, že spišskonovoveská atletika nebeží tým správnym smerom. Kráľovná športov na Spiši vôbec nesedí pevne na tróne a je otázkou, v akej forme bude napredovať ďalej. Mal by to však byť smer, ktorý vráti kráľovnej späť jej kdesi stratené a zatúlané žezlo.

Novú arénu otvárali hviezdy svetového hokeja

Za novou arénou stojí Peter Žifčák, riaditeľ Inštitútu hokejových štúdií, V centre svojho rodného kraja, v Spišskej Novej Vsi, sa „Žifo“ zachoval ako veľký patriot a na otvorenie VSE Arény dotiahol aj skutočných hokejových veľkánov - Mariána Hossu a Michala Handzuša.

V Hossových žilách koluje aj spišská krv

Elitný útočník chicagských jastrabov pôsobil na účastníkov slávnostného otvorenia ako magnet. Každý sa s ním chcel odfotiť, získať cenný autogram a prehodiť aspoň niekoľko slov s hviezdou svetového hokeja. Trochu času

venoval Majo aj Spišskému Patriotovi.

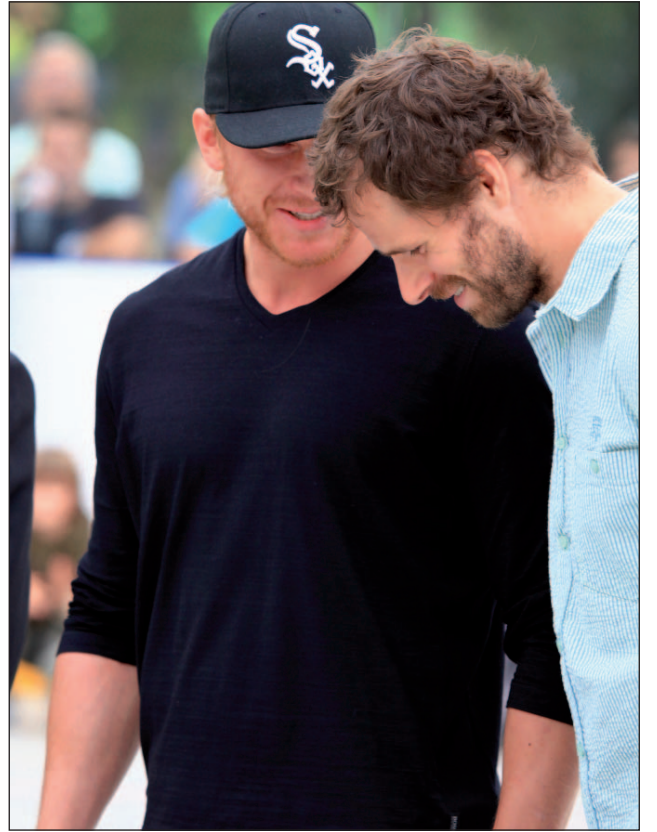
„Peter Žifčák ma oslovil v súvislosti s týmto projektom a ten sa mi zapáčil. Prišiel za mnou do Trenčína, porozprával mi o tom, poslal niekoľko emailov. Ja mám okrem hokeja rád aj hokejbal, ako malý som ho hrával často a rád. Sľúbil

som, že podporím projekty, ktoré on rozbehne. Nemal som problém sadnúť do auta a prísť do Spišskej. Taký krásny štadión nie je hoci kde. Je skvelé, že v tomto regióne sa niečo také deje“ vysvetľuje svoj podiel na projekte kreatívny útočník, držiteľ slávneho Stanleyho pohára. „Ja mám k Spišu veľmi

blízko, veď môj otec je zo Smižian, deda tam stále žije. Ako chlapec som tu často chodieval a hoci teraz je času pomenej, dedka rád prídem pozrieť. Som veľmi rád, že svojou prítomnosťou môžem pomôcť tejto skvelej myšlienke“.

Handzuš podobný projekt už podporuje

Na krátky rozhovor sa nám podarilo uchmatnúť aj ďalší klenot slovenského hokeja, útočníka „žralokov“ zo San Jose Michala Handzuša. Ani on nešetril pochvalami. „Hokejová idea, ktorú „Žifo“ rozbehol je perfektná. Niečo podobné sme my otvárali v Banskej Bystrici. Tu je to umocnené tým, že vznikne hokejbalová liga, kde sa chalani budú môcť porovnávať a súťažiť medzi sebou. My sme hrávali hokejbal na sídlisku, teraz je to zapratané autami a tak sú takéto projekty skvelou vecou“. A ako nová hala ovplyvní životy mladých, hokejachtivých Spišiakov? „Som presvedčený aj o tom, že vašeň a láska k športu prebija

Marián Hossa a Michal Handzuš - dve jagavé hviezdy svetového hokeja.

aj internet, či počítačové hry. Deťom treba dať priestor, ten tu teraz je a uvidíte, že to pôjde. Jasné, že z každého chalana nebude hviezda NHL, no talenty sa začnú ukazovať“ dodal. Následne sa obaja vybrali

na hokejbalovú plochu, aby slávnostne otvorili v Spišskej Novej Vsi arénu, ktorá určite prinesie jej novým nájomcom veľa radostí. Ale o tom už píšeme na inom mieste tohto čísla Spišského Patriota. -ob-

Podpis útočníka chicagských jastrabov je cenným suvenírom. Mariána v Spišskej musela bolieť ruka...

Vlado Hovaňák sa ide ženit a chce medailu!

Už 12 sezón rozdáva basketbalovú radosť na rôznych palubovkách. V dresoch Pezinka, Nového Jičína, Spišskej Novej Vsi, Banskej Bystrice, či slovenskej reprezentácie nastrielal tisíce bodov, rozdal stovky nahrávok, doskočil nespočetné množstvo lôpt. Basketbalový elegán s nenapodobiteľnou strelbou, keď sa „zasekne“ do vzduchu a zväčša neomylné skóruje, sa vracia tam, kde ho túto krásnu loptovú hru naučili hrať. Do rodnej Spišskej Novej Vsi si sezónu prišiel vychutnať jeden z jej najväčších basketbalových klenotov – Vladimír Hovaňák.

Vlado, vitaj opäť doma. Prečo po čase práve Spišská Nová Ves?

Naozaj som bol dosť dlho „preč z domu“. V Banskej Bystrici som však študoval, takže som tam prirodzene hrával extraligu. Štúdium sa skončilo a ja som dostal ponuku zo Spišskej. Neváhal som. Som tu predsa doma. Zmluvu som tu podpísal na rok. Je to taká moja osvedčená klasika.

Aký tím a podmienky si tu našiel?

Tím je, ako vždy v Spišskej, skvelý. S chalani sa poznáme dlho, sme tu zväčša odchovanci, veľmi dobre si rozumieme nielen po basketbalovej stránke. O Spišskej Novej Vsi je známe, že má stále veľké ambície. Tréningy podľa toho aj tak vyzerajú. Sú náročné, vedie ich skúsený odborník. Zároveň je na nich kopec srandy a tak by to malo byť. Chceme medailu! Tá tu dlho nebola a ja tomuto tímu verím. Trénujeme tak, aby sme tento cieľ dosiahli a myslím si, že to nie je nereálne. Všetky svoje

osobné ambície chcem podriaďovať kolektívu. Mojou úlohou je strieľať body, doskočiť čo najviac lôpt, byť oporou a lídrom na palubovke. Ak sa mi to bude dariť plniť a pomôžem tým mančafu, budem nesmierne rád.

V Spišskej Novej Vsi Vám túto sezónu bude konkurovať aj extraligový ženský tím ŠKBD Rucon. Ako vnímaš tento zaujímavý zámer?

Je len dobré, že Spišská Nová Ves má v extralige ďalšie družstvo. Držím tomuto projektu palce. Pre naše mladé basketbalistky je určite super, že sa majú od koho učiť. Navyše tento tím vedie určite najlepší ženský basketbalový tréner na Slovensku, môj vynikajúci kamarát Dávid Demečko.

Obráťme list a na chvíľu opusťme Spiš. Slovenský basketbal po poslednej európskej kvalifikácii padol na európske dno. Ako sa ako bývalý reprezentant dívaš na tento fakt?

Tak bohužiaľ, je to len reálny obraz toho, čo sa na Slovensku

Vlado Hovaňák sa po štyroch rokoch vracia na rodnú zem a pre Spišskú chce vybojovať medailu.

v súvislosti s basketbalom deje. Dlhé roky sa tu systematicky nepracuje s mládežou, chýba tu poriadna základňa. Tono Gavel je posledným veľkým talentom, za ním je dosť veľká diera. Aj tak si nemyslím, že sme padli až na dno. Chalani odohrali so silnými súpermi aj dobré zápasy. Na to, aby sme boli lepší, potrebujeme viac pracovať s mládežou a dúfať, že nám vyrastie generácia, ktorá posunie slovenský basketbal na vyššie európske úrovne. Dost sa polemizuje o tom, že výsledky v repre idú ruka v ruke možnostiam, aké v slovenských kluboch dostávajú slovenskí hráči.

To, že do klubov prichádza čoraz viac zahraničných hráčov, určite nemá na výchovu tých slovenských ten najlepších vplyv. Každá minca má však dve strany. Niektorí slovenskí hráči si nevážia tú možnosť hrať extraligu. Nevie, či sú prehnane sebavedomí, ale u tých zvonku vidím väčšiu túžbu presadiť sa. Neprináleží mi to však hodnotiť komplex-

ne. Je to téma na hlbšiu analýzu a debatu. Ale toto je len môj osobný názor.

Vráťme sa domov. Čo by si odkázal spišskonovoveským fanúšikom, ktorí určite v hujnom počte budú opäť navštevovať vaše zápasy?

Urobíme všetko preto, aby novoveský fanúšik odchádzal z haly spokojný. Aby si prišiel na basket vychutnať šport, aby sa „nenervačil“, nevylieval si tu zlosť. Spišský fanúšik rozumie basketbalu a vie vytvoriť elektrizujúcu atmosféru. Verím, že hala bude vypredaná, bude povestným šiestym hráčom a že nás povedie k mnohým víťazným zápasom.

Na záver jedna súkromná otázka. Vraj sa máš na jar ženit?

Áno mám, ale vaše zdroje neboli celkom presné. S mojou milovanou Zuzkou si povieme áno, ale až v lete.

Poprajme teda Vladovi aj na tejto ceste veľa úspechov. A zároveň vyslovme želanie, aby nielen Zuzka, ale i celej spišskonovoveskej basketbalovej obci priniesol ešte množstvo nezapomenuteľných zážitkov, ktoré tento sympatický Spišiak určite stále dokáže ponúknuť.